
Böröczki Csaba

A NAGYMÉLTÓSÁGÚ

(SILVESTER LAVRÍK NYOMÁN)

Nekem mindig is tetszett a Kormányzó úr. Igazság szerint kicsit szerelmes voltam belé. Már nem is emlékszem, mi fogott meg benne, a hangja, a kemény arcéle, ki tudja. Szerettem nézni a kiténtetéseit. Amikor Böbe mama tisztította a felöltőjét, leszedte őket egyenként, és megpökölte, hogy ragyogjanak. A Böbe mama is nagyon szerette a Nagyméltóságút, meg az egész háza népe, de csak én tudtam minden lépéséről, csak én jegyzeteltem a parancsait, kéréseit, kívánságait, mikor lesz tárgyalása, beszéde, vagy hányra jön hozzá Ödön, a tornamester. Ez az Ödön mindenképp meg akarta győzni a Kormányzó urat, hogy vegyen úszóleckéket. Erősíti a vállizmokat, miközben teljes mértékben pihentet, mondta. A Kormányzó legyintett. Szerinte egy tengerésznek nem kell értenie az úszás tudományához, ha találat éri a hajót, előbb-utóbb mindenképp vízbe fül az ember, minek hát elodázni? Ráadásul, folytatta a Kormányzó, momentán nincs is tengerünk. Maradjunk csak a lábemelésnél.

Én a Szemenyi Ilona kisasszony helyett vagyok alkalmazásban, előttem ő volt itt a titkárnő. Nagyon csinos volt, még a körmeit is festette. Ráadásul sokkal okosabb nálam. Nekem csak hat elemim van, viszont szépen írok, és kéznél voltam, amikor a Szemenyi Ilona kisasszony meg méltóztatott szökni Amerikába. Anyám két tyúkot is adott, hogy vegyenek fel. Jó lány ez a mi Eszterkénk, mondta, nem jár el a szája. A Nagyméltóságú biccentett, én pedig pukedliztem. A Kormányzó nevetett. Gondolom, mert jól sikerült. Fel is vett azonnal.

A Kormányzó vadászni is szeretett. A kutyákért Weisz Róbert felelt, én meg ott álltam a Nagyméltóságú mellett minden alkalommal, amikor fajdra vagy nyúlra ment, fogtam a zekéjét, hogy ne zavarja a célzásban. A kitémött őzfejeket a hálósobákban tette ki, nálam is volt egy, az ágyammal szemközt. Olyan szépen nézett azzal az üvegszemével, mintha tudta volna, hogy nagy ember terítette le. Minden este, ima után elköszöntem tőle, jó éjt, őzike.

68

A Kormányzó vaddisznókat is lőtt. Ezeket az irodában és a bálteremben állította ki. A vadkanok nevet kaptak holtukban, kiírták papírra, üveglap

mögé, mint a múzeumban: Sztálin, Chamberlain, Beneš. Amikor elfogytak az elnökök, újrakezdtek a sort, és minden bálon gratuláltak az én Kormányzómnak, hogy két Sztálint is megölt.

Aztán 1939 márciusában lecserélték a Weisz Róbertet. A Nagyméltóságú azt mondta, fajtisztákkal fajtiszta foglalkozzék. Én kerestem a helyére egy rendes embert. Ócs Gyurit vettem fel, magas, snájdig férfi. Megmutatta a lövés tudományát, meg hogy milyen trükköket lehet agárral csinálni, kolbással a zsebben. Tetszik tudni keresztet vetni?, kérdeztem. Megmutatta, és felvettem.

A szeptember elsejére virradó éjszaka felébredtem. A kakukkosra néztem, négy óra negyven perc. Ittam egy pohár hideg tejet, és visszaaludtam. Másnap megtudtam, hogy Böbe mama meg a szobalány is felébredt ugyanekkor. A Kormányzó úr szerencsére jól aludt. A reggeli torna után elfogyasztotta a limonádét, a kávét és a rántottát, majd fogvájóval a kezében a Függetlenséget lapozgatta. A Nagyméltóságú szerette viszontlátni a nyilatkozatait és a beszédeit ebben az újságban. A Nagyméltóságú Kormányzóné-asszony sosem reggelizett, csak dél körül méltóztatott felébredni, ami miatt a Kormányzó állandóan morgolódt, eltunyulsz, Magdi, mire Ónagysága azt válaszolta, szültem négy gyermeket, egy kis pihenés kijár nekem. Ebben maradtak. Én meg magamban nevettem, hogy milyen szép a Kormányzó úr, akkor is, ha mérges. Tőlem egyébként minden reggel megkérdezte, jól aludt, Eszterke? Én bólintottam, igen, Nagyméltóságú úr. Akkor is bólintottam, ha rosszul, nehogy elszomorítsam szegényt. Azon a szeptember elsején se mondtam, hogy felébredtem valamire. Elvégre nem azért országol ő, hogy az álmomat vigyázza.

Távíróon kaptuk a hírt, délután egy körül, hogy a Hitler úr megtámadta Lengyelországot. A Kormányzó böngészte az írást, sokáig tartotta maga előtt azt a papírt, majd az órájára nézett, annyi baj legyen, mondta, és kiment lovagolni.

Nálunk az idő Kenderesen lassan telt, és a posta mindig pontosan érkezett. Az én feladatomban volt átválogatni a leveleket és a hírlapokat. Fontossági sorrendbe állítottam őket, előre vettem a miniszterektől érkezőket, végére a divatmagazint. Az egyik nap a Weisz Róbert felesége írt, hogy a férjét elvitték munkaszolgálatosnak, és azt kéri, tekintettel az udvar körül végzett jó munkájára, bocsáttassa haza a Kormányzó az ő Róbertjét. Nem tudtam, hova tegyem a levelet, a divatlap elé vagy mögé. Töprengtem, hogy ilyen helyzetben mit csinálna a Szemenyi Ilona kisasszony. Végül a divatlap elé raktam azt az írást, de amikor a felolvasásra került a sor, mégis inkább a

szoknyám szélébe gyűrtem. Munkaszolgálat, dohogtam magamban. Eddig az volt a baj, hogy nincs munka, most az a baj, hogy van? Felmentem a szobámba, s a Weiszné írását a fiókba tettem. Három hét múlva újabb levél jött tőle. Weisz Róbert meghalt. Ezt már felolvastam, hátha akar a Kormányzó egy koszorút küldeni az özvegynek. Hogyan halt meg?, kérdezte a Nagyméltóságú, és pipára gyújtott. Itt azt írja, agyonverték. A Nagyméltóságú hümmögött. Még szerencse, hogy idejében elbocsátottam. Ilyen nyápic nem való vadászkutyák közelébe.

1941 márciusa volt, amikor nálunk vendégeskedett a Hitler úr. Neki is elsütötték a két sztálinos viccet a vadkanokról. Hitler úr jót nevetett. Ízlett neki a kenderesi must. Kínáltuk rizlinggel is, de azt mondta, vigyáz az egészségére. A vendégszobában szállásoltuk el. Lefekvés előtt azt mondta, tudnunk kell egymásról, hogy ha a sors úgy hozza, mozdulnunk kell, akkor egyszerre mozdulhassunk. A Kormányzó értett a szóvirágok nyelvén, és másnap a Hitler urat azzal a jó hírrel ébresztette a szobalány, hogy hadat üzentünk a Szovjetunióknak.

Búcsúzóul csináltak egy-egy fotográfiát, ahogy az Alfréd nevű telivéren ül Hitler úr, majd a Nagyméltóságú. Alfréd az a ló, amelyiken bevonult Pestre. Istenem, milyen délcegen festett! És a ló is már majdnem olyan szép volt, mint a Nagyméltóságú. Hitler úr azt mondta, neki otthon egy tyúkjá van, és Nagy Sándornak hívják. A szobalány meghallotta, mire röhögcsélni kezdett. Hát hogy lehet egy tyúknak férfinéve? Haragudtam rá nagyon. Törődjön csak a huzatokkal meg a tollsöprűvel, mit ért egy ilyen a világhódításhoz?

Néhány hét múlva az Ödönnek is menni kellett. A Kormányzóné ónagysága rajtakapta a kertészfiúval. A Nagyméltóságú nem haragudott rájuk, de úgy vélte, így már világos, miért erőltette Ödön, hogy úszódresszt öltödjön. A Kormányzó olyannyira nem haragudott, hogy még vonatjeggyel is meglepte őket. Birkeauban van egy olyan központ, ahol az ilyen Ödön-féléket gyógyítják csupa szépkisasszonnyal. Nem vettünk fel a helyükre senkit, az uradalmat benőtte a gaz. Néha, amikor el tudott szabadulni a mosás mellől, a Böbe mama megmetszett pár szőlőt a lugasban, csak ami a szem előtt van, drágám, jegyezte meg. De a többi gondozatlan maradt, épp úgy, ahogy a Kormányzó teste.

A negyvenkettes nyáron Füreden vakációztunk. Az én Kormányzóm felöltötte az admirálisi egyenruhát, és vízre szállt. Ó, be gyönyörű volt abban a ruhában! Csak úgy fénylettek a gombjai. A királyi motorcsónakot felszerelték torpedókkal, és napjában kilőtt három-négy vízibiciklit. Nem akarok

kijönni a gyakorlatból, szólt. Tudja, majd, ha újra lesz tengerünk, Eszterke, és mosolygott. Szerettem, ahogy rám mosolyog. Kicsit el is pirultam.

Aztán a hadgyakorlatok és napozások sorát egy sürgöny szakította meg. Emlékszem, mintha ma lett volna, Szent István királyunk ünnepét ültük a Pacsirtában. A személyzet összetolta az asztalokat, férjen el az egész udvartartás, mint egy nagy család. Faarcú pincér hozta az írást, tálcán, a borjúbélszín és az eperparfé között, mintha a távirat is egy fogás volna. A faarcú a tenyerébe köhintett, a Kormányzó olvasott, meghalt a Pisti. A nagyságos asszony sírva fakadt, a Böbe mama meg én is. A szobalány a parfét ette. Összepakoltunk és hazamentünk. Attól fogva sokkal kevesebbszer diktálta a Nagyméltóságú, hogy Kismagyarország nem ország, Nagymagyarország mennyország. Mintha az a mennyország már nem is volna. Bárcsak vissza lehetne menni az időben, mint a *Szíriuszban*, a Karády művésznő filmjében.

Decemberben elküldték a szobalányt is. Úgy történt, hogy születésnapjára kapott egy gramofont a bátyjától, és amikor a Duke Ellingtont hallgatta, illetlenül táncolt és énekelt portörítés közben, hogy *áj gedö blúz ápnáu, de blúz dánszáu*. A Kormányzó azt mondta, nem tűr nigger zenét a házban. Meg azt is, hogy mi nem vagyunk kevert fajúak, és nem is akarunk azok lenni. Azóta a port egy bejárónő törli, de ő felmosást nem vállal, így azt nekem kell csinálni. Nem szeretem, de a Nagyméltóságúért megteszem.

Január másodikán a postát válogattam, és egy ismerős névre lettem figyelmes. A feladó bizonyos Weisz Sára. Felbontottam az aranyfogantyús levélkessel, és olvastam. A Weisz Róbert lánya volt. Azért írt, mert az anyját, özv. Weisz Róbertnét lefogták a csendőrök, és feltették egy vonatra, ami Birkenaubába megy. Én kikeresztelkedtem, írta a Sára, és könyörgöm a Nagyméltóságú Kormányzó úrnak, állítsa meg a vonatot. Megint csak nem tudtam, mit tegyek a levéllel. Emlékszik-e még a Weisz Róbertre vajon? Ez semmiképpen sem nevezhető országos ügynek. Ráadásul csak pár hónapja méltóztatott meghalni a Pisti, ilyen időkben nem ildomos ezzel zavarni a Kormányzót. Begyűrtem a levelet a szoknyámba, és a szobámban a fiókba tettem az anyja írása mellé.

Ilyen szép pöttyös labdát még nem látott, mondta a köpcös ember, ahogy odanyújtotta a kaucsukfutballt a Nagyméltóságúnak. A Kormányzó szemrevételezte, és bólintott, mehet. Tudniillik a labdákra azért volt szükség nagy hirtelenjében, mert a 2. magyar hadsereget szabotálták a románok zsidó közreműködéssel, és így a szovjetek törbe tudták csalni őket. Kétszázezer honfit csaltak így törbe a Don-folyónál, akik igazán nem voltak felkészülve ilyesmire. Az utánuk maradt százötvenezer árva gyereknek a Kormányzó úr

pöttyös labdát kegyeskedett küldeni. Ha már nincs ott az apja a kölöknek, hogy a testét nevelje, mondta a Nagyméltóságú, legalább eljátszik ezzel a szép pöttyössel. Valóban nagyon szép labda volt, azt hiszem, én örültem volna, ha ilyet kapok.

Kenderesen is volt egy asszonyosság, aki elvesztette a fiát meg a férjét is a muszkák miatt. A Kormányzó azonnal kiköltöztetett egy cigány családot a házából, hadd legyen annak a jóasszonynak legalább szép lakhelye. Köszörrülni, kereskedni kalyibában is lehet, de siratni csak szépben.

Ezek a cigányok aztán lopni kezdtek a templomkert cseresznyefájáról, és a mi papunk kiprédikálta őket. Aztán már nem loptak. Elmentek Birkenauba, Ödön meg a Weiszné mellé.

A Böbe mama sok pletykát tudott. A piacon hallotta őket, és néha nekem is elmesélt ezt-azt. Az egyik nap intett, hogy menjek közelebb, és szinte pusmékolt a fülembé. Azt hallottam, hogy a szovjetek előre törtek, kikergették a németeket, és pár hét múlva talán már itt is lesznek. Azok a muszkák megerőszakolják a nőket. Ne mondd meg Őméltóságának, de én már alig várom. Bólintottam, hogy nem mondom el.

Ugyanezen a napon jelent meg a Mikike. Megölelte az apját, rég látták egymást. Annyira lesült ott Brazíliában, mint mi Füreden soha. Hozott banánt meg egy hírt, hogy előkészítette a kiugrást. Ugorgyunk, mondta a Nagyméltóságú.

Az én Kormányzóm felöltötte az uniformisát, autómobilba ültünk, és felhajtottunk Pestre. Másnap a rádióban mondott beszédet. Nagyon szép beszéd volt, de a németeknek, akik vigyáztak a biztonságunkra, nem tetszett.

A Gellért szállóban három szobát foglaltak le nekünk. A Nagyméltóságú Őnagyságával, egy szoba Mikikének, egy nekem. Ki akartam próbálni a fürdőt, de jegyzetelnem kellett, ugyanis Szálasi úr faragatlan módon, bejelentés nélkül állított be. Azt mondta, ha most beengedjük a muszkákat, akkor hamarosan jönnek a tótok is, meg az oláhok. Mi azt akarjuk, és ehhez jogunk, velünk született jogunk van, hogy Magyarország magyar ország maradjon.

Miután betette maga mögött az ajtót, a Kormányzó Mikike felé fordult, de nem szólt. Helyette nekem mondta, és én azt hittem, ezt is írnom kell, szóval azt mondta, Eszterke, mi most elmegyünk Portugáliába.

Egész este azon tűnődtem, hol a csudában van az a Portugália.

Mire felébredtem, már nem voltak ott. Nem tudtam, mit csináljak, menjek vissza Kenderesre? Szálasi úr kopogott az ajtómon. Szólt, hogy minden rendben, maradjak csak a Gellértben, amíg jólesik.

Kipróbáltam a gőzfürdőt, és közben a Szemenyi Ilona kisasszonyra gondoltam, hogy ő most Amerikában festi a körmeit. Néhanapján bejött a Szálasi úr, és kérdezgetett a Kormányzó felől. Ő nem volt olyan fess ember, de azért elmondtam neki, amit tudtam, aztán néhány hónap múlva a Gellértben bezárták a gőzt. Egészen hozzászoktam ehhez az élethez, bár hiányzott Kenderes, a kert, a Böbe mama mosószappanillata. Elsötétítéskor a szálló vendégei, az a hat ember, a hallban összegyűlt, és anekdotáztunk. Mikor rám került a sor, hallgattam, és azon gondolkodtam, vajon ott van-e még a fiókomban az a két levél a Weiszéktől.